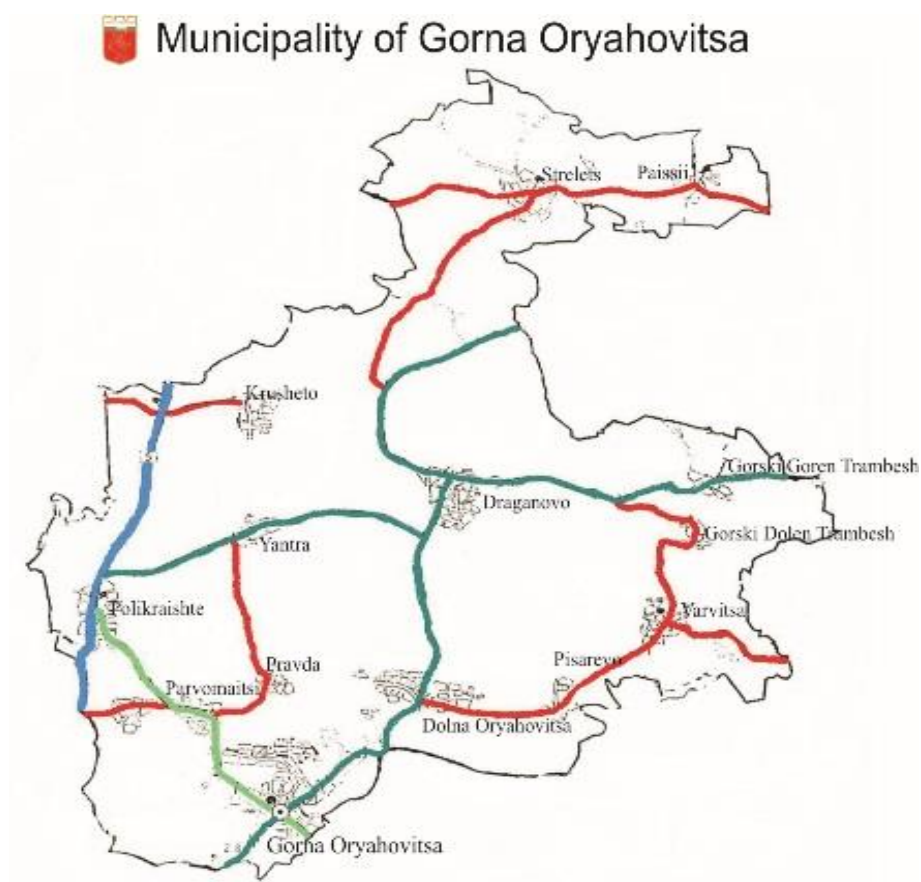

ПРОЕКТ!

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

(2019 – 2020)

Община Горна Оряховица

***Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019-2020) е приета от Общински съвет Горна Оряховица с решение № ... от Протокол .....,
..... 2.***

СЪДЪРЖАНИЕ:

Раздел А: Контекст и анализ на потребностите от подкрепа	5
<i>1. Контекст</i>	5
1.1. Предистория: как е създадена стратегията	5
1.2. Обхват на стратегията	5
1.3. Съответствие с други стратегически документи	6
<i>2. Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица</i>	7
2.1. Въведение	7
2.2. Състояние на образователната структура	13
2.3. Образователна среда и обезпеченост на среда за личностно развитие	21
2.4. Работа с талантиливи и даровити деца	22
2.5. Ученици със специални образователни потребности (СОП)	22
2.6. Дейности и услуги за деца, осъществявани в Община Горна Оряховица	28
2.7. Организиране обучението на деца и ученици със СОП	32
2.8. Предизвикателства	35
2.9. Заключение	39
Раздел Б: Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица	40
<i>4. Стратегически цели</i>	41
<i>5. Мерки и дейности за постигане на стратегическите цели</i>	42
5.1. Мерки и дейности към Стратегическа цел 1	42
5.2. Мерки и дейности към Стратегическа цел 2	49
5.3. Мерки и дейности към Стратегическа цел 3	51
5.4. Мерки и дейности към Стратегическа цел 4	51
5.5. Мерки и дейности към Стратегическа цел 5	52
5.6. Мерки и дейности към Стратегическа цел 6	54
<i>6. Ключови индикатори за постигане целите на областната стратегия</i>	55
Раздел В: Координация и публичност	56
<i>7. Координация на стратегията</i>	56
<i>8. Комуникационна програма</i>	56

Използвани съкращения (абривиатури)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
МКБППМН	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НУ	Начално училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето”
ОУ	Основно училище
ПГ	Професионална гимназия / профилирана гимназия
ПУ	Помощно училище
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие

Раздел А: Контекст и анализ на потребностите от подкрепа

1. Контекст

1.1. Предистория: как е създадена стратегията

С влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование (Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) беше въведено изискването за разработване на общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основа на областни стратегии.

В чл. 196, ал. 1 от ЗПУО е регламентирано, че областният управител организира разработването на стратегията въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта, а самата стратегия трябва да включва и описание на предизвикателствата, стратегическите цели и необходимите дейности в областта на подкрепата.

С решение № 886 от Протокол № 53 от 20.12.2018 г. Общински съвет Горна Оряховица прие Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица.

Във връзка с изпълнение изискванията на чл. 196 от ЗПУО бе разработена Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Велико Търново (2019 - 2020). Тя е утвърдена от Областен управител на област Велико Търново след съгласуването ѝ с Областен съвет за развитие на област Велико Търново с решение №1/ 12 април 2019 г. и Регионално управление на образованието – Велико Търново.

Въз основа на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Велико Търново (2019 - 2020) е разработена Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица, и приета с Решение №. .... от Протокол № от ..... 2019 г. на Общински съвет Горна Оряховица.

1.2. Обхват на стратегията

Времеви обхват

В съответствие с изискванията на Закона за предучилищното и училищното образование, Общинската стратегия обхваща период от 2 години – от 2019 до 2020 година.

Географски обхват

Стратегията задава общинска рамка и параметри на подкрепа на територията на община Горна Оряховица в съответствие с областната рамка, зададена от Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Велико Търново (2019 - 2020).

1.3. Съответствие с други стратегически документи

Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019 – 2020) е разработена в унисон с принципите на:

❖ **Документи на национално ниво**, като:

- Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система;
- Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства;
- Национална стратегия за детето;
- Национална програма за закрила на детето.

❖ **Документи на областно и общинско ниво в област Велико Търново**, като:

- Областна стратегия за развитие на област Велико Търново;
- Програмата за управление на община Горна Оряховица за периода 2015-2019 г.;
- Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2019 – 2020);
- Общинска стратегия за интегриране на ромите в община Горна Оряховица;
- Общински планове за развитие;
- Общинска програма за закрила на детето.

2. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица

(по чл. 196, ал. 1 на Закона за предучилищно и училищно образование)

(приет от Общински съвет Горна Оряховица с Решение № 886 от Протокол № 53 от 20.12.2018 г.)

2.1. ВЪВЕДЕНИЕ

Законодателството и в частност Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет. Дейността по реализирането на това важно за държавата становище се гарантира чрез спазването на важни демократични основополагащи принципи:

- запазване и развитие на българската образователна традиция;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език и традиции;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация в процеса на предучилищното и училищното образование;
- ориентираност към мотивацията и интереса на детето/ученика, към способността му да прилага усвоените компетентности на практика и към възрастовите и социалните промени в живота му;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- гъвкава организацията на образователния процес;
- самостоятелност при провеждане на образователни политики;
- самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и всички други заинтересовани страни с проблемите на образованието чрез диалог между тях.

Законът за предучилищното и училищното образование извежда напред ново качество в българското образование като регламентира параметрите на приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата, както обща така и допълнителна.

Подкрепата за личностно развитие в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявана от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена) се основава на самостоятелно разработени и прилагани политики, чиито основни принципи са:

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните цели и дейности;
- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на доверие и загриженост към всички участници в образователния процес;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето/ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

Подкрепата за личностно развитие се предоставя на всяко дете/ ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията му в съответствие с индивидуалните образователни потребности.

Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето/ ученика да се осъществява най-близо до мястото, където живее и учи.

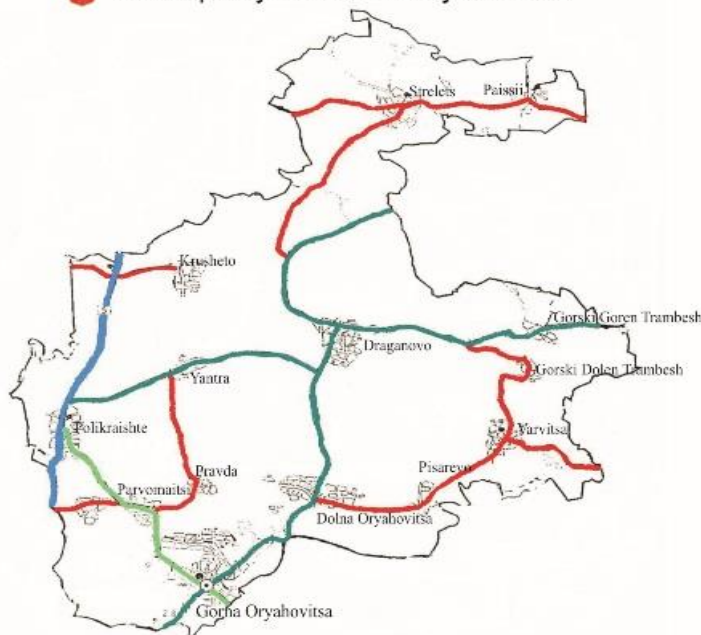
В съответствие с изискванията на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование е разработен настоящият Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата учениците в община Горна Оряховица.

НАСЕЛЕНИЕ - ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Селищната структура на община Горна Оряховица обхваща 14 населени места, от които два града (Горна Оряховица и Долна Оряховица) и дванадесет села. Според броя на населението им те се квалифицират като:

Municipality of Gorna Oryahovitsa

- ❖ средни градове – 1
- ❖ много малки градове – 1
- ❖ големи села – 3
- ❖ средни села – 2
- ❖ малки села – 5
- ❖ много малки села – 2

БРОЙ НАСЕЛЕНИЕ - ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ЗА ОБЩИНА ГОРНА ОРЯХОВИЦА

	Население към 31.12.2015 г.			Население към 31.12.2016 г.			Население към 31.12.2017 г.		
	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени	общо	мъже	жени
Общо за страната	7153784	3477177	3676607	7101859	3449978	3651881	7050034	3422409	3627625
Област Велико Търново	245006	118456	126550	242259	117156	125103	239132	115655	123477
Община Горна Оряховица	43679	21163	22516	43123	20877	22246	42549	20569	21980

ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2017 Г. ДАННИ ЗА СТРАНАТА, ЗА ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО И ЗА ОБЩИНА ГОРНА ОРЯХОВИЦА

	Живородени	Починали	Естествен прираст
Общо за страната	63 955	109 791	-45 836
Област Велико Търново	2 087	4 273	-2 186
Община Горна Оряховица	324	707	-424

- посочените данни са от информационната система на НСИ

**РАЖДАЕМОСТ ПО ГОДИНИ И ПО НАСЕЛЕНИ МЕСТА
В ОБЩИНА ГОРНА ОРЯХОВИЦА**

Деца с постоянен адрес в съответното населено място:

	2015			2016			2017		
		В чужбина	общо		В чужбина	общо		В чужбина	общо
Горна Оряховица	151	63	214	197	82	279	113	33	146
Долна Оряховица	9	1	10	15	5	20	8	1	9
Драганово	8	3	11	22	8	30	14	2	16
Първомайци	7	4	11	11	4	15	9	1	10
Поликрайще	6	4	10	8	3	11	7	0	7
Върбица	6	8	14	9	6	15	7	0	7
Писарево	3	9	8	8	3	11	3	1	4
Стрелец	4	1	5	2	1	3	3	0	3
Паисий	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Горски горен Тръмбеш	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Горски долен Тръмбеш	3	2	5	4	1	5	2	0	2
Правда	2	0	2	3	0	3	1	0	1
Крушето	1	4	5	2	4	6	0	1	1
Янтра	3	2	5	4	1	5	2	0	2

- Данните са предоставени от ЕСГРАОН Горна Оряховица

Според преброяването на населението през 2011 година в община Горна Оряховица, най-голям е дялът на българската етническа група, която наброява 38 642 лица (около 83 % от общия брой на населението). За същата година групата на турската етническа общност наброява 2 264 души (около 5% от общия брой). Като представители на ромската етническа група са се самоопределили 626 лица, което възлиза приблизително на 1%.

По-голяма част от населението на община Горна Оряховица е съсредоточено в града. Останалото население в общината е неравномерно разпределено в съставните селища.

Демографската характеристика на община Горна Оряховица следва тенденциите на намаляване броя на населението в резултат на намаляване

броя на родените деца и интензивната миграция и емиграция на младите хора в активна възраст.

Изводи за основните демографски проблеми в община Горна Оряховица:

- ✓ Естественят прираст е отрицателен;
- ✓ Наблюдават се процеси на намаляване броя на населението и застаряване;
- ✓ Възрастовата структура се характеризира с преобладаващ дял на по-възрастно население;
- ✓ Най-голяма е групата на населението в трудоспособна възраст;
- ✓ Наблюдава се негативна тенденция на увеличение на дела на населението в надтрудоспособна възраст, за сметка на намаление на населението в трудоспособна възраст;
- ✓ Регистрираните нива на смъртност значително превишават раждаемостта.

Обхват на децата и учениците, подлежащи на задължително обучение в предучилищното и училищното образование:

Обхващането на децата и учениците в задължителна училищна възраст (до 16 години) се следи още от подготвителните групи и класове, като целта е да не остане необхванато дете. Подготвителни групи за задължително обучение на децата 2 години преди постъпване в първи клас има във всички детски градини, както и в 5 училища.

През 2014 г. Общинска администрация разработи своя процедура, за санкциониране родителите на ученици в задължителна училищна възраст, които не осигуряват присъствието на децата си в училище.

Целта на процедурата е комплексно въздействие на всички нива, което да доведе до посещение на занятията.

В последствие процедурата беше адаптирана относно санкциониране на родители на 5 и 6-годишни деца, които не посещават занятията в групите за задължителна подготовка две години преди постъпване в първи клас.

От 2017 г. бе прието на Решение на Министерски съвет № 373 от 5.07.2017 г., а през 2018 г. – Постановление № 100 от 8 юни 2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, територията на общината бе разделена на 8 района за обхват и бяха сформирани 8 екипа – по 1 във всеки район. В районите са включени всички селища от общината, независимо от това дали има или не училище и/или детска градина.

Основните дейности в рамките на механизма са:

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

- Прилагане на комплекс от мерки за обхващане и включване в образователната система и предотвратяване на ранно отпадане на децата в риск;
- Прилагане на процедура за отпускане на семейни и други помощи в натура спрямо индивидуалните потребности на децата и учениците;
- Проследяване при пътуване и миграция за упражняването на правото на децата на задължително образование;
- Контрол по издадените здравни бележки за извиняване на отсъствия по уважителни причини на децата и учениците;
- Регулярен обмен на информация между ангажираните институции и координиране на техните съвместни действия.

Общинска администрация ежегодно изготвя списъци на децата, подлежащи на задължително предучилищна образование и на тези, които трябва да постъпят в първи клас и ги предоставя на училищата и детските градини.

Посещаемостта в училище е проблем най-вече за ученици от социално слаби семейства, чиито майчин език е различен от българския, както и за тези, които имат противообществени прояви. С промяната в Нормативната уредба (Правилник за прилагане на Закона за семейните помощи за деца чл.17, ал.4 и ал. 5), съгласно която редовно се подават сведения към Дирекция „Социално подпомагане” за повече от 5 неизвинени отсъствия в рамките на 1 месец, се наблюдава положителен ефект на намаляване на неизвинените отсъствия. Проблем обаче остава икономическата миграция на семействата, която съчетана с неправилното приоритизиране на задълженията на родителите и интереса на детето, често водят до непосещаване на училище, което трудно се установява, поради неустановеното местонахождение на детето към даден момент. Наблюдава се миграция и към други европейски страни, най-вече поради икономически причини.

Често момичетата в ромските семейства прекратяват обучението си, поради ранни бракове и майчинство. Заминалите в чужбина също са отпаднали от образователната система на страната, но не може категорично да се твърди, че не посещават училище в страната, където пребивават.

Причините за отпадане от училище могат да бъдат групирани, както следва:

- ✓ Икономически - ниски доходи на семействата, безработни родители, особено от селата без развита промишленост;
- ✓ Личностни – образованието не е приоритет за семейството, липса на мотивация за учене, негативно отношение към училището, трудности в общуването с учители и съученици.
- ✓ Социални - ранни бракове и майчинство, родителска незаинтересованост, липса на контрол от страна на семейството,

отрицателно въздействие от страна на средата, лоши битови условия, влияние на различни криминогенни фактори;

Изводи:

- ✓ Необходимо е продължаващо въздействие по отношение на родители и деца за превенция на ранното отпадане от училище. Наложително е продължаване на превантивната работа в училищата за борба с наркоманиите, алкохолизма, тютюнопушенето и ранните бракове; провеждане на специализирани обучения за учители; разработване и прилагане на съвременни методики за работа с деца и ученици от етническите малцинства.
- ✓ За предотвратяване на детската агресия сред подрастващите би било добре към всички училища да бъдат назначени психолози, които да работят целогодишно с децата, проявяващи агресия.
- ✓ Необходимо е да се работи по посока криминализиране на ранните бракове/ съжителства и ранното майчинство.
- ✓ Мотивацията на бизнеса за предоставяне на стажове и възможност за практическо обучение на учащите е слаба.

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СТРУКТУРА

2.2.1. Състояние на общинската мрежа от детски градини и училища за учебната 2018-2019 г.

През учебната 2018-2019 година образователната система в Община Горна Оряховица обхваща:

- 12 детски градини (ДГ), от които 2 с яслени групи, 1 със седмична организация на дейността и 3 детски градини с филиали;
- 2 Средни училища (СУ);
- 9 Основни училища (ОУ), от които 2 средищни;
- 5 Професионални гимназии (ПГ), от които 1 общинска и 4 държавни;
- 1 Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР).

2.2.1.1. Предучилищно образование:

№ по ред	Детска градина	Финансиране	Брой деца	Деца със СОП	Педагогически персонал	Непедагогически персонал
1	ДГ „Ален Мак” гр. Горна Оряховица	общинско	132	1	11.5	10.5
2	ДГ „Елена Грънчарова” гр. Горна Оряховица	общинско	95	0	10	11
3	ДГ „Първи юни” гр. Горна Оряховица	общинско	110	0	9.5	9

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

4	ДГ „Щастливо детство” гр. Горна Оряховица	общинско	149	1	16.5	14
	<i>ФИЛИАЛ „Асен Разцветников“ с. Драганово</i>		26	0		
5	ДГ „Бодра смяна” гр. Горна Оряховица	общинско	111	3	10	9
6	ДГ „Божур” гр. Горна Оряховица	общинско	83	1	7	8.5
7	ДГ „Здравец” гр. Горна Оряховица	общинско	99	3	9.5	9
8	ДГ „Детски свят” гр. Горна Оряховица	общинско	67	1	6	8.5
9	ДГ „Здравец” с. Първомайци	общинско	65	0	7	5.5
10	ДГ „Д.Генков” с. Поликрайще	общинско	46	1	6	5
	<i>ФИЛИАЛ с. Крушето</i>		7	0		
11	ДГ „Детска радост” гр. Долна Оряховица	общинско	80	0	7	6
12	ДГ „Слънчице” с. Върбица	общинско	20	0	6	4
	<i>ФИЛИАЛ с. Горски долен Тръмбеш</i>		18	0		
	<i>ФИЛИАЛ с. Писарево</i>		23	0		
ОБЩО:			1131	11	106	100

Забележки: 1. В ДГ „Ел. Грънчарова и в ДГ „Божур“ функционираат яслени групи за деца до 3 годишна възраст.
2. В ДГ „Детски свят“ функционира нощуваща група.

2.2.1.2. Основно и средно образование (общински училища):

№ по ред	УЧИЛИЩА	ФИНАНСИРАНЕ	УЧЕНИЦИ			ПЕРСОНАЛ	
			УЧЕНИЦИ дневна форма на обучение	самостоятелна форма	Ученици със СОП	педагогически специалисти	непедагогически специалисти
1	СУ „Георги Измирлиев” гр. Горна Оряховица	общинско	890	2	9	69	16
2	СУ „Вичо Грънчаров” гр. Горна Оряховица	общинско	497	3	15	52	11,5
3	ОУ „Иван Вазов” гр. Горна Оряховица	общинско	519	0	2	41	10

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

4	ОУ „Св. св. Кирил и Методий” гр. Горна Оряховица	общинско	242	0	10	27	6
5	ОУ „Паисий Хилендарски” гр. Горна Оряховица	общинско	175	5	6	21	7
6	ОУ Св. св. Кирил и Методий” гр. Долна Оряховица	общинско	120	0	3	15	4
7	ОУ „Климент Охридски” с. Драганово	общинско	78	2	1	12	5
8	ОУ „Отец Паисий” с. Писарево	общинско	24	0	0	8	2
9	ОУ „Васил Левски” с. Върбица	общинско	55	0	5	9	4,5
10	ОУ „Елин Пелин” с. Първомайци	общинско	61	0	3	12	3
11	ОУ „Св. св. Кирил и Методий” с. Поликраище	общинско	51	4	0	10	3,5
12	ПГХТ „Проф.д-р Ас.Златаров” гр. Горна Оряховица	общинско	230	36	1	28	15
ОБЩО:			2 942	52	55	304	87,5

В началото на учебната 2018-2019 година в общинските училищата на територията на община Горна Оряховица се обучават 2942 ученици и 74 деца в ПГ, което е с 171 по-малко от учебната 2017-2018 година.

Децата, които посещават детска градина са 1131 при 1185 през предходната година.

Децата със специални образователни потребности в началото на 2018-2019 година в общинските училища са 55, а децата в детските градини са 11.

Процентът ученици със СОП в общинските училищата е 1,87 %, а в детските градини 0,97 %.

Забележка:

Посочените данни са коректни към м. октомври 2018 г. – след заверка на Списък-Образец.

2.2.1.3. Държавни училища

№ по ред	УЧИЛИЩА	ФИНАНСИРАНЕ	УЧЕНИЦИ		ПЕРСОНАЛ	
			УЧЕНИЦИ дневна форма на обучение	Ученици със СОП	педагогически специалисти	непедагогически специалисти
1	ПГЕЕ „М. В. Ломоносов” гр. Горна Оряховица	държавно	416	2	36,5	9,5
2	ПТГ „Васил Левски” гр. Горна Оряховица	държавно	69	5	10	6
3	ПГЛПИ „Атанас Буров” гр. Горна Оряховица	държавно	312	3	30	11
4	ПГЖПТ „Н.Й.Вапцаров” гр. Горна Оряховица	държавно	88	0	14	7
ОБЩО:			885	10	90,5	33,5

Забележка:

Посочените данни са предоставени от директорите на съответните държавни професионални гимназии през м. ноември 2018 г.

2.2.1.4. Център за подкрепа за личностно развитие

В Община Горна Оряховица функционира Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) по ЗПУО. Той функционира съгласно чл. 49, ал. 1 от същия закон:

т. 1. развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;

т. 3. превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици;

т. 5. педагогическа и психологическа подкрепа.

ЦПЛР осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18 годишна възраст в община Горна Оряховица като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

Подкрепата включва:

1. занимания по интереси;
2. кариерно ориентиране на учениците;
3. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;

4. педагогическа и психологическа подкрепа.

Подкрепата се предоставя чрез:

1. проучване на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците и създаване на условия за тяхното пълноценно развитие и изява на общинско, областно, национално и международно ниво;
2. съгласуване на формите за педагогическо въздействие с потребностите на децата и учениците и съхраняване на българската национална култура и традиции;
3. организиране и провеждане на занимания в групи по интереси в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;
4. организиране на образователна, творческа и спортна дейност за деца и ученици на общинско, областно, национално и международно равнище, включително и през ваканциите;
5. индивидуална работа с децата и учениците с изявени дарби;
6. подпомагане на професионалното ориентиране на учениците чрез стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
7. участие в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
8. кариерното ориентиране на учениците спрямо подготовката им в ЦПЛР;
9. превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

Съгласно Правилника за устройството и дейността на центъра за подкрепа за личностно развитие град Горна Оряховица, се осъществяват следните дейности:

1. подпомага интелектуалното, емоционалното и физическото развитие, както и социалната реализация на децата и учениците в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите;
2. съдейства за ранното откриване на заложите на децата и учениците, стимулира познавателните интереси и творческите способности и насърчава тяхното развитие и реализация;
3. подпомага професионалната насоченост и придобиването на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация;
4. подпомага формирането на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
5. изгражда у децата навици за здравословен начин на живот, устойчивост и неподатливост на вредни влияния и рискови фактори, на които са изложени;

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

6. съдейства за придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активното и отговорно гражданско участие;
7. съдейства за формирането на толерантност и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания;
8. подпомага познаването на националните, европейските и световните културни ценности и традиции и формира приобщаване към националните и общочовешки ценности;
9. осъществява информационна и консултантска дейност с ученици, учители и родители за видовете занимания по интереси и дейности за подкрепа за личностно развитие, за съдържанието и условията на работа в тях;
10. организира колективни и индивидуални, постоянни и временни организационни педагогически форми и изяви на ученици на общинско, регионално и национално равнище;
11. стимулира ученици и учители за постигнати високи резултати в провежданите обучителни и творчески дейности;
12. организира и координира национални и международни изяви на деца и ученици;
13. разработва и участва в национални и международни проекти;
14. участва със свои представители в национални и международни инициативи;
15. съдейства за съхраняването и утвърждаването на българската национална идентичност;
16. осъществява институционално взаимодействие с местна власт, училища и детски градини, висши училища, сродни организации, НПО, родителска общност.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. Тук се обучават и подготвят повече от 300 деца в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца.

Параметрите на работата с деца за учебната 2018/2019 г. са както следва:

БАЗА	Направление	Възрастова група	Брой групи	Брой деца
Основна сграда ЦПЛР	Изкуства	I равнище	6	30
	Изкуства	II равнище	4	56
	Изкуства	III равнище	1	14

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

ДГ „Здравец“	Подкрепа за личностно развитие (психолог)	без равнище	1	Текуща помощ за нуждаещи се
ДГ „Щастливо детство“				
ДГ „Ален мак“				
ДГ „Бодра смяна“				
ДГ „Първи юни“				
ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	Изкуства	I равнище	2	26
	Наука и технологии	I – IV клас	2	28
ОУ "Елин Пелин"	Изкуства	II равнище	1	13
ПГЕЕ "М.В. Ломоносов"	Наука и технологии	VIII- X клас	2	26
СУ "Георги Измирлиев"	Изкуства	I равнище	2	25
	Изкуства	II равнище	2	21
ОУ "Иван Вазов"	Изкуства	I равнище	1	16
	Изкуства	II равнище	1	8
	Наука и технологии	I – IV клас	2	34
СУ „Вичо Грънчаров“	Наука и технологии	I – IV клас	1	13
ДГ „Бодра смяна“	Наука и технологии	ПГ- без равнище	2	29
ДГ „Божур“	Изкуства	ПГ- без равнище	1	13
ДГ „Детски свят“	Изкуства	ПГ- без равнище	1	13
ВСИЧКО			32	365

ЦПЛР гр. Горна Оряховица осъществява своята дейност в следните бази:

- ЦПЛР – гр. Горна Оряховица, ул. "Маню Тодоров" №5,
- ОУ "Св. св. Кирил и Методий" – гр. Горна Оряховица, ул. „Васил Априлов“ №50,
- ОУ "Елин Пелин" – с. Първомайци, ул. „Ал. Батенберг“ №50
- ПГЕЕ "М. В. Ломоносов" – гр. Горна Оряховица, ул. „Никола Петров“ №31,
- СУ "Георги Измирлиев" – гр. Горна Оряховица, ул. „Ангел Кънчев“ №17,

- СУ "Вичо Грънчаров" – гр. Горна Оряховица, ул. „Цар Освободител“ №6,
- ОУ "Иван Вазов" – гр. Горна Оряховица, ул. „Иван Вазов“ №40.
- ДГ „Щастливо детство“ – гр. Горна Оряховица, ул. „Дружба“ №15,
- ДГ „Здравец“ – гр. Горна Оряховица, ул. „А. Стамболийски“ №1,
- ДГ „Ален мак“ – гр. Горна Оряховица, ул. „А. Кънчев“ №43,
- ДГ „Детски свят“ – гр. Горна Оряховица, ул. „Пирин“ №6,
- ДГ „Божур“ – гр. Горна Оряховица, ул. „Иларион Макариополски“ №15,
- ДГ „Първи юни“ – гр. Горна Оряховица, ул. „Витоша“ №2- А,
- ДГ „Бодра смяна“ – гр. Горна Оряховица, ул. „Бунар Хисар“ №20.

Персоналът на ЦПЛР наброява 12 лица – 6 педагогически персонал, от които 1 психолог и 1,75 щ. бр. непедagogически персонал. В дейността на ЦПЛР, освен щатният персонал, са ангажирани 3 външни лектори.

2.2.1.5. Други институции в община Горна Оряховица, които предоставят възможности за подкрепа за личностно развитие

На територията на Община Горна Оряховица във всички селища функционират читалища 15 на брой, които предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в самодейното музикално, театрално и танцово изкуство.

Активното занимание със спорт на децата и младите хора организират 32 спортни клуба в община Горна Оряховица. Най-развитите спортове са борба, акробатика, хандбал, футбол, армрестлинг, тенис, самбо, ММА, силов трибой, бокс, волейбол.

2.2.1.6. Общински документи

За осъществяване на политиката в сферата на образованието в Община Горна Оряховица са приети и действат следните документи:

- Община Горна Оряховица се присъедини към Мрежата на общините – приятели на детето, иницирана от Детския фонд на ООН в подкрепа правата на децата в България и развитие на тяхното благосъстояние.
- Наредба за условията и реда за записване, отписване и преместване в общинските детски градини на територията на Община Горна Оряховица;
- Наредба за водене на регистър на общинските детски градини и центрове за подкрепа за личностно развитие на територията на община Горна Оряховица;
- Правилник за устройството и дейността на Център за подкрепа за личностно развитие град Горна Оряховица;

- Общинска програма за насърчаване на творческите заложи на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта (изготвя се ежегодно);
- Правила за прием в първи клас в основните и средни училища в гр. Горна Оряховица;
- План за действие на община Горна Оряховица за подкрепа на интеграционните политики;
- Плана за младежта в Община Горна Оряховица (изготвя се ежегодно);
- Годишен план за действие на Община Горна Оряховица за изпълнение на Областната стратегия за развитие на социалните услуги.

Забележка:

Данните за ЦПЛР са представени от Директора през м. ноември 2018 г.

2.3. ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА И ОБЕЗПЕЧЕНОСТ НА СРЕДА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

В детските градини и училищата в община Горна Оряховица и създадена и е добра организация за обучение и подкрепа за личностно развитие:

- добра материална база и учебна среда;
- осигурени познавателни книжки, учебници и помагала;
- осигурена учебна документация;
- създадени условия за целодневна организация на учебния ден;
- осигурен транспорт за средишните училища – ОУ „В. Левски“ с. Върбица и ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ с. Поликраище;
- Осигурен транспорт в ОУ „Елин Пелин“ с. Първомайци и в ОУ „Кл. Охридски“ с. Драганово;
- столово хранене;
- медицински грижи – осигурени медицински специалисти:
  - във всички училища и детски градини в гр. Горна Оряховица,
  - в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ и ДГ „Детска радост“ в гр. Долна Оряховица,
  - в ДГ „Димитър Генков“ с. Поликраище,
  - в ДГ „Здравец“ с. Първомайци.

Оборудван е медицински кабинет в ДГ „Слънчице“ с. Върбица и във Филиал „Ас. Разцветников“ с. Драганово към ДГ „Щастливо детство“ гр. Горна Оряховица.

2.4. РАБОТАТА С ТАЛАНТЛИВИТЕ И ДАРОВИТИ ДЕЦА в областта на науката, изкуството и спорта се осъществява в клубовете и кръжоците в училищата, спортните клубове, читалищата. Тя е приоритет и на цялостната дейност на Център за подкрепа за личностно развитие.

Училищата, функциониращи на територията на Община Горна Оряховица работят активно по националните програми на Министерството на образованието и науката, в т. ч. по Национална програма „С грижа за всеки ученик“ и по Национална програма „Заедно за всяко дете“.

Ежегодно общинска администрация разработва Общинска програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта, която се приема от Общински съвет. Стимулират се постижения на международно и национално ниво чрез еднократно финансово подпомагане, като средствата са осигурени от общинския бюджет.

По програмата за 2018 г. са предвидени 12 000 лв. от общинския бюджет.

2.5. УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ (СОП)

Особеностите на групата деца и ученици със СОП по различни показатели (по данни за началото на учебната 2018-2019 г.):

2.5.1. Разпределение по училища/ детски градини:

Община	Населено място	Училище/детска градина	Брой деца/ ученици със СОП	Ежедневно пътуващи
Горна Оряховица	гр. Горна Оряховица	СУ „Георги Измирлиев“	9	0
	гр. Горна Оряховица	СУ „Вичо Грънчаров“	15	5
	гр. Горна Оряховица	ОУ „Иван Вазов“	2	0
	гр. Горна Оряховица	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	10	1
	гр. Горна Оряховица	ОУ „Паисий Хилендарски“	6	0
	с. Първомайци	ОУ „Елин Пелин“	3	1
	гр. Долна Оряховица	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	3	0
	с. Драганово	ОУ „Климент Охридски“	1	1
	с. Върбица	ОУ „Васил Левски“	5	3

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

	гр. Горна Оряховица	ПГХТ „Проф. д-р Асен Златаров“	1	0
ОБЩО В ОБЩИНСКИТЕ УЧИЛИЩА:			55	11
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Ален мак“	1	0
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Бодра смяна“	3	0
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Щастливо детство“	1	0
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Здравец“	3	0
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Божур“	1	0
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Детски свят“	1	0
	с. Поликраище	ДГ „Д. Генков“	1	0
ОБЩО В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ:			11	0
	гр. Горна Оряховица	ПГЕЕ „М.В.Ломоносов“	2	0
	гр. Горна Оряховица	ПГЛПИ „Ат. Буров“	3	3
	гр. Горна Оряховица	ПТГ „В. Левски“	5	1
ОБЩО В държавните училища:			10	4
ОБЩО:			76	15

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „Вичо Грънчаров“ и в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Горна Оряховица, а на децата в ДГ „Бодра смяна“ и ДГ „Здравец“ гр. Горна Оряховица.

Пътуващите ежедневно ученици със СОП представляват 19,74 % от общия брой ученици със СОП.

2.5.2. Разпределение по класове

2.5.2.1. Брой ученици със СОП в начален и прогимназиален етап:

училище	Подгот- вителна група	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас	VI клас	VII клас
СУ „Георги Измирлиев“ гр. Горна Оряховица	0	0	1	1	2	0	1	2
СУ „Вичо Грънчаров“ гр. Горна Оряховица	2	2	0	2	3	1	2	2
ОУ „Иван Вазов“ гр. Горна Оряховица	0	0	0	1	1	0	0	0
ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Горна Оряховица	0	1	2	5	0	1	1	0
ОУ „Паисий Хилендарски“ гр. Горна Оряховица	0	0	0	0	2	2	1	1
ОУ „Елин Пелин“ с. Първомайци	0	0	1	0	0	0	1	1

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

ОУ Св. св. Кирил и Методий” гр. Долна Оряховица	0	0	0	0	2	0	1	0
ОУ „Климент Охридски“ с. Драганово	0	1	0	0	0	0	0	0
ОУ „Васил Левски“ с. Върбица	0	0	0	0	1	2	1	1
ОБЩО:	2	4	4	9	11	6	8	7

2.5.2.2. Брой ученици със СОП в гимназиален етап:

Училище	VIII клас	IX клас	X клас	XI клас	XII клас
СУ „Георги Измирлиев” гр. Горна Оряховица	0	0	2	2	0
СУ „Вичо Грънчаров” гр. Горна Оряховица	0	1	0	0	0
ПГХГ „Проф. д-р Ас. Златаров“ гр. Горна Оряховица	1	0	0	0	0
ПГЕЕ „М.В.Ломоносов” гр. Горна Оряховица	1	0	0	1	0
ПГЛПИ „Ат. Буков“ гр. Горна Оряховица	2	0	1	0	0
ПТГ „В. Левски“ гр. Горна Оряховица	5	0	0	0	0
ОБЩО:	9	1	3	3	0

2.5.2.3. Брой ученици със СОП включени в професионално образование

Училище	Брой ученици
ПГХГ „Проф. д-р Ас. Златаров“ гр. Горна Оряховица	1
ПГЕЕ „М.В.Ломоносов” гр. Горна Оряховица	2
ПГЛПИ „Ат. Буков“ гр. Горна Оряховица	3
ПТГ „В. Левски“ гр. Горна Оряховица	5
ОБЩО:	11

2.5.2.4. Брой деца със СОП по групи в детските градини:

Детска градина	I група	II група	III група	IV група
ДГ „Ален мак” гр. Горна Оряховица	0	1	0	0
ДГ „Бодра смяна” гр. Горна Оряховица	0	2	1	0
ДГ „Щастливо детство” гр. Горна Оряховица	0	0	0	1

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

ДГ „Здравец“ гр. Горна Оряховица	0	0	3	0
ДГ „Божур“ гр. Горна Оряховица	0	0	1	0
ДГ „Детски свят“ гр. Горна Оряховица	0	0	0	1
ДГ „Д. Генков“ с. Поликрайще	0	1	0	0
ОБЩО:	0	4	5	2

2.5.3. Разпределение по пол

Училище/Детска градина	Брой момичета от децата и учениците със СОП	Брой момчета от децата и учениците със СОП
СУ „Георги Измирлиев“ гр. Горна Оряховица	4	5
СУ „Вичо Грънчаров“ гр. Горна Оряховица	6	9
ОУ „Иван Вазов“ гр. Горна Оряховица	1	1
ОУ Св. св. Кирил и Методий“ гр. Горна Оряховица	2	8
ОУ „Паисий Хилендарски“ гр. Горна Оряховица	0	6
ОУ „Елин Пелин“ с. Първомайци	1	2
ОУ Св. св. Кирил и Методий“ гр. Долна Оряховица	0	3
ОУ „Климент Охридски“ с. Драганово	1	0
ОУ „Васил Левски“ с. Върбица	2	3
ПГХГ „Проф. д-р Ас. Златаров“ гр. Горна Оряховица	1	0
ОБЩО В ОБЩИНСКИ УЧИЛИЩА:	18	37
ДГ „Ален мак“ гр. Горна Оряховица	1	0
ДГ „Бодра смяна“ гр. Горна Оряховица	2	1
ДГ „Щастливо детство“ гр. Горна Оряховица	0	1
ДГ „Здравец“ гр. Горна Оряховица	2	1
ДГ „Божур“ гр. Горна Оряховица	1	0
ДГ „Детски свят“ гр. Горна Оряховица	0	1

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

ДГ „Д. Генков“ с. Поликраище	0	1
ОБЩО В ДЕТСКИ ГРАДИНИ:	6	5
ПГЕЕ „М.В.Ломоносов“ гр. Горна Оряховица	0	2
ПГЛПИ „Ат. Буров“ гр. Горна Оряховица	0	3
ПТГ „В. Левски“ гр. Горна Оряховица	1	4
ОБЩО В ДЪРЖАВНИ УЧИЛИЩА:	1	9
БРОЙ ЗА ОБЩИНАТА:	25	51

2.5.4. Разпределение по отношение покриване на държавните образователни стандарти за учебно съдържание:

Училище/ детска градина	напълно покриват ДОС и имат количествени оценки по всички предмети	не напълно покриват ДОС	НЕ покриват ДОС
СУ „Георги Измирлиев“ гр. Горна Оряховица	5	4	0
СУ „Вичо Грънчаров“ гр. Горна Оряховица	10	2	3
ОУ „Иван Вазов“ гр. Горна Оряховица	1	1	0
ОУ Св. св. Кирил и Методий“ гр. Горна Оряховица	0	10	0
ОУ „Паисий Хилендарски“ гр. Горна Оряховица	0	0	6
ОУ „Елин Пелин“ с. Първомайци	0	3	0
ОУ Св. св. Кирил и Методий“ гр. Долна Оряховица	1	1	1
ОУ „Климент Охридски“ с. Драганово	1	0	0
ОУ „Васил Левски“ с. Върбица	0	5	0
ПГХГ „Проф. д-р Ас. Златаров“ гр. Горна Оряховица	0	0	1
ДГ „Ален мак“ гр. Горна Оряховица	0	1	0
ДГ „Бодра смяна“ гр. Горна Оряховица	0	1	2
ДГ „Щастливо детство“ гр. Горна Оряховица	0	0	1
ДГ „Здравец“	1	0	2

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

гр. Горна Оряховица			
ДГ „Божур“ гр. Горна Оряховица	0	0	1
ДГ „Детски свят“ гр. Горна Оряховица	0	0	1
ДГ „Д. Генков“ с. Поликрайще	0	0	1
ПГЕЕ „М.В.Ломоносов“ гр. Горна Оряховица	2	0	0
ПГЛПИ „Ат. Буров“ гр. Горна Оряховица	3	0	0
ОПТГ „В. Левски“ гр. Горна Оряховица	1	1	3
ОБЩО:	25	29	22

2.5.5. Ученици с множество и тежки увреждания, които правят интегрираното обучение неефективно

Училище/ детска градина	Брой деца/ ученици с тежки и множество увреждания
ОУ Св. св. Кирил и Методий” гр. Долна Оряховица	1
ОБЩО:	1

2.5.6. Брой деца и ученици в риск от социално изключване (по данни от училищните ръководства)

Училище/ детска градина	Брой деца/ ученици
ОУ „Климент Охридски“ с. Драганово	4
ОБЩО:	4

Причини:

В много случаи се наблюдава неправилно степенуване на приоритетите в семейството и/ или дефицит на родителски капацитет.

За някои от родителите образованието и реализацията на детето не се приоритет.

Отсъствие на родителите от дома и невъзможност заместващите ги лица да оказват контрол. Липса на постоянен родителски контрол, лоши хигиенни и битови условия.

2.6. ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ ЗА ДЕЦА, ОСЪЩЕСТВЯВАНИ В ОБЩИНА ГОРНА ОРЯХОВИЦА

2.6.1. Отдел „Закрила на детето” в Дирекция „Социално подпомагане” – Горна Оряховица работи по общо 157 случая, като от тях: 25 са настанени при близки или роднини, 45 ползват социална услуга Дневен център за деца с увреждания, 15 в Център за обществена подкрепа и 14 в Център за обществена подкрепа на Център Мария.

Всички деца с ТЕЛК над 50% са подпомагани от Дирекция „Социално подпомагане” – Горна Оряховица и са получили полагащите им се помощи.

Поводът за регистриране на случаите са следствие на медицински проблеми, налагащи рехабилитация, превенции и реинтеграции, деца лишени от родителски грижи и настанени извън биологичните си семейства /близки и роднини, ЦНСТ, деца с емоционално-поведенчески проблеми, деца в риск от отпадане от образователната система.

Общият брой на децата с увреждания, подпомагани от Дирекция „Социално подпомагане” – Горна Оряховица е 163.

* Данните са за 2018 г.и са актуални към 27.11.2018 г.

2.6.2. Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.

Отговорни функции за реализиране на социално-превантивната и корекционната дейност по отношение на подрастващи с отклоняващо се поведение в община Горна Оряховица има Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните при Община Горна Оряховица.

Хуманното отношение към децата, извършили противообществени прояви, визирано от законодателството, е основният принцип, който се следва при подбора на корекционни способности. При разгледаните от състави на комисията през 2017 г. 68 възпитателни дела продължи налагането на възпитателни мерки, които да допринесат за мобилизиране на възпитателния капацитет на техните семейства и личностното изграждане на децата.

Обществените възпитатели се включват активно в превантивните дейности на комисията. Във функциониращия като помощен орган на МКБППМН Център за превантивна възпитателна работа и обществена подкрепа седемте обществени възпитатели, работещи към комисията, осъществяват превантивна и корекционна дейност по отношение на подрастващи с девиантно поведение, на малолетни и непълнолетни извършители на противообществени прояви и техните семейства. Основната цел на консултирането е да се подпомогне разбирането и приобщаването към общочовешки ценности и придобиването на социални умения за интегриране в обществото на малолетните и непълнолетните.

И най-съвършената наказателна система не може да има особен ефект в борбата с противоправното поведение на маловръстните, ако не се съчетава умело със система от мерки с превантивен характер. Следвайки тази политика, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните при Община Горна Оряховица работи успешно по организиране и реализиране на инициативи по първичната превенция на територията на общината, чрез дейности, алтернативни на детското асоциално и девиантно поведение. За целта са проведени срещи с директори на училища, педагогически съветници, класни ръководители. Привлечени са и родителите като партньори.

МКБППМН оказва съдействие на учебните заведения за ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и такива с противообществени прояви.

Съвместно с училищните власти, Дирекция „Социално подпомагане“ и инспекторите ДПС се установяват малолетни и непълнолетни, които се нуждаят от помощ и се вземат мерки за тяхната социална защита и развитие.

МКБППМН реализира дейности за ограничаване на криминалната активност на ромските деца, заложен в Общинския план за подкрепа на интеграционните политики.

Комисията организира общински инициативи, насочващи вниманието на децата към общочовешки ценности и добродетели.

Във връзка с отбелязването на Анти-Тормоз Ден или Ден на розовата фланелка, МКБППМН изготвя и разпространява в училищата на общината дипляна, акцентираща върху способите за справяне, ако детето е жертва на тормоз. За целите на кампанията на учебните заведения бяха предоставени и розови балони.

С оглед значимостта на темата за изграждане на положителен светоглед у маловръстните и отбелязването на Международния ден на щастието 20 март, комисията организира конкурс за детско творчество „Следването на любовта, приятелството и мечтите-щастие за всеки ден“.

С цел открояване и популяризиране на благородните дела на подрастващите, МКБППМН инициира отличаване на добрите дела на ученици през съответната учебната година под надслов „Вестители на доброто“. Отличените добротворци се награждават от кмета на Община Горна Оряховица на през м. ноември в навечерието на Въведение Богородично и Ден на християнското семейство.

Комисията участва като партньор в провеждането на спортни инициативи и културни прояви, с убеждението, че спортът и интересните културни събития са най-добрата превенция на социално-негативното поведение на подрастващите.

2.6.3. Дневен център за деца с увреждания – гр. Горна Оряховица

През 2006 г. услугата стартира като проектна дейност, а от 01.01.2008 г. Дневният център за деца с увреждания – гр. Горна Оряховица функционира като делегирана от държавата дейност. Предоставя социални услуги на деца с увреждания до 18 години.

Услугата се помещава в масивна двуетажна сграда, находяща се в краен квартал – кв. Пролет на гр. Горна Оряховица, гъсто населен жилищен район, отстоящ на три км. от центъра на града. На разположение на потребителите са три занимални, салон за рехабилитация, кабинет за рехабилитация, компютърна зала, кабинети за психологична, логопедична, възпитателна, арт-терапия и корекционно-компенсаторна работа, медицински кабинет, спални помещения, салон за спортни игри и др. В дворното пространство на Центъра са обособени детски площадки и кътове за игра.

Капацитетът на Дневния център е 40 (четиридесет) места. Той се посещава от деца с увреждания не само от община Горна Оряховица, но и от деца с увреждания от съседни общини. Услугата работи в тясно сътрудничество с училища и детски градини. Поддържа връзка с личните лекари на децата. Оказва подкрепа на децата с увреждания и техните семейства. Предоставя медицинска и социална рехабилитация, педагогическа подкрепа, логопедична услуга, информиране, обучение, консултиране, занимателна и арт – терапия, хранене и др. За своите потребители Дневния център предоставя и специализиран превоз, с придружаващо медицинско лице. На семействата на децата с увреждания и техните близки оказва конкретна информативна подкрепа, медиация, консултативни услуги с психолог и други специалисти, обучение за продължаваща терапия в домашни условия и др. Основната насока, в която се работи е за подобряване качеството на живот на децата с увреждания и подпомагане на социалната им интеграция.

Услугата се предоставя от квалифициран персонал, който по вид и численост отговаря на изискванията на Методиката за определяне длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността.

2.6.4. Център за обществена подкрепа – гр. Горна Оряховица

Центърът за обществена подкрепа е разкрит на 01.02.2014 г. като делегирана от държавата дейност. Управлява се от Община Горна Оряховица. ЦОП - Горна Оряховица функционира в помещения общинска собственост на Община Горна Оряховица, ул. „Вичо Грънчаров“ 9а, разположени на приземен етаж и етаж първи в същата сграда. Осигурена е достъпна, безопасна и сигурна среда за предоставяне на услугите. Помещенията са обзаведени и оборудвани в съответствие с изискванията и съобразно възрастта на децата-потребители, които имат следното разпределение:

- Приземен етаж: зала за обучения и групова работа и обособено помещение за индивидуално консултиране.

- Втори етаж: зала за групов работа и индивидуална работа/обучения, екипни срещи и др./; работен офис.

Капацитетът на Центъра за обществена подкрепа е 30 (тридесет) места. В него се предлага комплекс от социални услуги, с широк обхват на целевите групи – деца и техните семейства от общността; деца и младежи в специализирани институции или услуги от резидентен тип или приемни семейства; бременни жени, родители/законни представители на деца в риск; кандидати за или вече одобрени приемни родители и осиновители; и др. лица с потенциални потребности.

Основните дейности, които се извършват са свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието, отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от резидентна грижа, социално, педагогическо и психологическо консултиране на деца и семейства в риск; оценяване на родителски капацитет, посредничество в случаи на родителско отчуждение и конфликт при развод/раздяла; оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители; консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми; реализиране на социални програми за деца и семейства в риск.

Работи съвместно с училища и детски градини на територията на община Горна Оряховица, с Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни, Районно управление „Полиция” – гр. Горна Оряховица и Дирекция „Социално подпомагане” – отдел „Закрила на детето” – гр. Горна Оряховица.

Услугата се предоставя от квалифициран персонал, който по вид и численост отговаря на изискванията на Методиката за определяне длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността.

2.6.5. Център за настаняване от семеен тип за младежи с увреждания – гр. Горна Оряховица

Социална услуга в общността от резидентен тип, предоставяна с проектно финансиране до 28.02.2015 г. в изпълнение на Проект „С грижа за всяко дете” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ „Да не изоставим нито едно дете” – Компонент 2: Разкриване на социални услуги в общността, Бюджетна линия: BG051PO001-5.2.12. От 01.03.2015 г. е разкрита като делегирана от държавата дейност. На основание Заповед РД01-0610/22.05.2017 г. на Изпълнителния директор на АСП, считано от 01.01.2018 г. е променен видът на социалната услуга в общността от резидентен тип от „Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания“ в „Център за настаняване от семеен тип за младежи с увреждания“.

Центърът за настаняване от семеен тип за младежи с увреждания е разположен в централната част на гр. Горна Оряховица, в непосредствена близост до парк „Градска градина” Дирекция „Социално подпомагане”, Община Горна Оряховица, Дирекция „Бюро по труда”, Районно управление „Полиция”, Многопрофилна болница за активно лечение „Св. Иван Рилски”, детски градини, училища, социални услуги, банки, магазини и т.н. Центърът е изграден, оборудван и обзаведен съобразно изискванията по Проект „Изграждане на Център за настаняване от семеен тип в гр. Горна Оряховица” по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: ВГ 161PO001/1.1-12/2011 „Подкрепа за деинституционализация на социални институции, предлагащи услуги за деца в риск” по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г. Представява самостоятелна, едноетажна монолитна сграда със застроена площ от 632.00 кв. м. Материалната база включва: седем спални помещения, три дневни, седем сервизни помещения, три коридора, трапезария и кухня, стая за дежурен, склад, перално и котелно помещение. Сградата се отоплява чрез природен газ и ел. енергия. Дворното пространство е оборудвано със съоръжения за игра и забавления, пригодени за ползване от децата и младежите с увреждания.

Капацитетът на услугата е 14 (четирнадесет) места. Центърът за настаняване от семеен тип за младежи с увреждания - гр. Горна Оряховица осигурява на потребителите постоянна грижа за задоволяване на основни жизнени потребности, в съответствие с индивидуалните грижи, мнение и избор на всеки потребител. Предоставя условия за сигурност в среда, близка до семейната. Потребителите ползват социални услуги в общността в Дневен център за пълнолетни лица с увреждания – гр. Горна Оряховица, където получават специализирана помощ от рехабилитация, психологична и педагогическа подкрепа.

Услугата се предоставя от квалифициран персонал, който по вид и численост отговаря на изискванията на Методиката за определяне длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността.

2.7. ОРГАНИЗИРАНЕ ОБУЧЕНИЕТО НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СОП

Във всички училища и детски градини със заповед на съответния директор са определени координатори съгласно чл. 7 от наредбата за приобщаващо образование, които координират работата на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и дейностите с педагогическите специалисти и с родителите във връзка с подкрепата за личностно развитие на децата и учениците.

В училищата и детските градини, където се обучават деца със СОП изградени екипи за подкрепа за личностно развитие за всяко отделно дете.

В детските градини и училищата обучението на децата и учениците със специални образователни потребности се подпомага от ресурсни учители съобразно потребностите им.

2.7.1. Дейността на ресурсните учители се ръководи от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Велико Търново.

Работещите в Община Горна Оряховица екипи за учебната 2018-2019 г. са разпределени както следва:

Работата с децата и учениците със специални образователни потребности се организира в училищата и детските градини на място в позната на тях образователна среда.

Първа група:

1. Професионална гимназия по хранителни технологии, Горна Оряховица
2. ДГ „Бодра смяна“, Горна Оряховица
3. ДГ „Ален мак“, Горна Оряховица
4. ОУ „Васил Левски“, Върбица
ресурсен учител: Радосвета Радославова Топалова
психолог: Фатме Билялова Етемова
логопед: Биляна Петрова Борисова

Втора група:

1. ОУ „Иван Вазов“, Горна Оряховица
2. ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Долна Оряховица
3. ДГ „Здравец“, Горна Оряховица
ресурсен учител: Анастасия Георгиева Точева
психолог: Фатме Билялова Етемова
логопед: Биляна Петрова Борисова

Трета група:

1. ОУ „Свети Паисий Хилендарски“, Горна Оряховица
2. ДГ „Божур“, Горна Оряховица
3. ОУ „Елин Пелин“, Първомайци
4. ДГ „Димитър Генков“, Поликраище
ресурсен учител: Виолетка Георгиева Николова
психолог: Фатме Билялова Етемова
логопед: Биляна Петрова Борисова

2.7.2. Организация на здравното обслужване за децата и учениците

За здравето на децата и учениците се грижат 19 медицински специалисти. Разкрити са 24 здравни кабинети в детските градини и училищата. Здравните кабинети са ремонтирани, разполагат с необходимото медицинско оборудване и медикаменти в спешния шкаф.

Болничната помощ в община Горна Оряховица се осъществява от Многопрофилна болница за активно лечение „Св. Иван Рилски ЕООД” – гр. Горна Оряховица. На територията на общината разкрити 18 аптеки и 6 оптики.

Спешната медицинска помощ в община Горна Оряховица е осигурена от филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – Велико Търново, а неотложната – от дежурен кабинет към Диагностично консултативен център – гр. Горна Оряховица.

2.7.3. Материалните условия в общинските училища и детски градини по отношение на обучението на деца и ученици със СОП.

На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

2.7.3.1. Специализирани кабинети

В СУ „Вичо Грънчаров“ гр. Горна Оряховица – кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с необходимите учебни помагала и дидактични материали,

В СУ „Георги Измирлиев“ гр. Горна Оряховица са обособени и оборудвани следните кабинети: Кабинет на педагогическия съветник/психолог, ресурсен кабинет и логопедичен кабинет.

В ОУ „Иван Вазов“ гр. Горна Оряховица работят логопедичен кабинет и ресурсен кабинет, оборудвани с необходимите помагала и дидактични материали.

В ОУ „Паисий Хилендарски“ гр. Горна Оряховица има ресурсен и логопедичен кабинет.

В ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Горна Оряховица има ресурсен кабинет.

В ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ гр. Долна Оряховица има помещение за ресурсен и логопедичен кабинет.

ОУ „Елин Пелин“ с. Първомайци – кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с необходимите учебни помагала и дидактични материали.

В ДГ „Елена Грънчарова“ – кабинет за логопед и психолог;

В ДГ „Щастливо детство“ гр. Горна Оряховица – кабинет за логопед и ресурсен учител;

Във Филиал „Ас. Разцветников“ с. Драганово – кабинет за логопед и ресурсен учител

В ДГ „Детски свят“ гр. Горна Оряховица – има осигурен кабинет за логопед и ресурсен учител.

2.7.3.2. Осигуряване на подходяща физическа среда:

2.7.3.2.1. В СУ „Георги Измирлиев“ и в СУ „Вичо Грънчаров“ има асансьори, рампи и тоалетни, които са специално предназначени за деца с увреждания.

2.7.3.2.2. В ОУ „Иван Вазов“ гр. Горна Оряховица, ДГ „Ален мак“, ПГХТ „Проф. д-р Асен Златаров“ и ПТГ „Васил Левски“ гр. Горна Оряховица има рампи за придвижване на деца с увреждания, а ДГ „Елена Грънчарова“ е оборудвана с устройство за придвиждане на инвалидни колички.

2.7.3.2.3. Всички институции, упоменати в т. 6.3 – 6.5 също са оборудвани съгласно изискванията за работа с деца със СОП.

В общинските детски градини и училищата се предоставя подкрепа на децата и учениците, като в този процес са включени както наличните педагогическите специалисти, така и подкрепящи специалисти от други институции. ЦПЛР и ЦОП предлагат психологическа подкрепа. Разширява се обхватът и на логопедичната помощ.

2.8. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Законът за предучилищното и училищното образование прави разграничение на видовете подкрепа за личностно развитие на обща и допълнителна, изхождайки от философията на приобщаващото образование, че всяко дете, във всеки един момент от своя живот, може да има нужда от подкрепа.

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици в съответствие с индивидуалните им потребности и цели да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

Общата подкрепа за личностно развитие, която се осигурява от детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, включва:

1. екип, в който са включени учители и други специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на Закона за предучилищното и училищното образование;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят добре български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;

6. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
7. логопедична работа;
8. занимания по интереси;
9. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
10. библиотечно-информационно обслужване;
11. грижа за здравето;
12. кариерно ориентиране на учениците;
13. осигуряване на общежитие (в 2 професионални гимназии);
14. поощряване с морални и материални награди.

Общата подкрепа за личностно развитие се базира на анализ на информацията и наблюдение по отношение на обучението и развитието на всяко дете и ученик:

- знания, умения, отношения;
- силни страни и индивидуални нагласи по отношение на ученето;
- наличие на възможни рискови фактори;
- данни от диагностиката за училищна готовност;
- входно ниво по учебните предмети, ученическо портфолио и други.

Това дава възможност да се обхване всяко дете и ученик и да бъдат подкрепени в ученето, участието и разгръщането на личния потенциал.

Дейности от общата подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 на ЗПУО, с които не всички училищата могат самостоятелно да се справят и изискват съдействието на външни специалисти са:

- грижа за здравето – осигурява се чрез гарантиране на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и за здравословен начин на живот (чл. 183, ЗПУО);
- кариерно ориентиране на учениците – дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда (чл. 180, ЗПУО);
- дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение- детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес (чл. 185, ЗПУО);

- ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения – при работата с учениците институциите в системата на предучилищното и училищното образование основават дейността си на принципа на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях. Тези мерки се прилагат към всички ученици по ред, определен в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование (чл. 174, чл.5, ЗПУО); .
- логопедична работа – като част от допълнителните компоненти на формулите се предвиждат средства в размер до 0,5 на сто за финансиране на логопедични кабинети (чл. 282, ал. 12, ЗПУО);
- поощряване с морални и материални награди – децата и учениците се поощряват с морални и с материални награди за високи постижения в образователната дейност, в заниманията по интереси и за приноса им към развитието на училищната общност при условия и по ред, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование; наградите могат да бъдат учредявани от Министъра на образованието и науката, от Началника на РУО, от Община Горна Оряховица, от Директора на съответната образователна институция.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187 на ЗПУО включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане;
6. Мерки по подпомагане и осъществяване на закрила на деца с изявени дарби.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

1. със специални образователни потребности;
2. в риск;
3. с изявени дарби;
4. с хронични заболявания.

Въвеждането на ЗПУО разшири групата деца и ученици, които се възползват от подкрепа, тя много по-голяма от тази, според преди действащите нормативни документи.

Дейности, които не могат да се извършат самостоятелно от всяко училище и изискват участието на външни специалисти са:

1. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения, физически увреждания;
2. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
3. ресурсно подпомагане.

ИЗВОД:

Необходимо е:

- ✓ провеждане на информационни кампании за популяризиране на дейностите и услугите в подкрепа за личностно развитие, които се предлагат на територията на община Горна Оряховица;
- ✓ осигуряване на специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- ✓ осигуряване на възможности за ползване на нови технологии, съобразени със спецификата на всяко нуждаещо се от подкрепа дете;
- ✓ осигуряване на консултации за родителите относно възрастовите особености и психо-физическото развитие на децата им;
- ✓ привличане на допълнителни специалисти – логопеди, психолози, тифлопедагог (при необходимост), ресурсни учители, медицински специалисти;
- ✓ поддържане и повишаване квалификацията на наличните специалисти;
- ✓ разширяване на възможностите и мобилността на ЦПЛР;
- ✓ продължаване изграждането на елементи от достъпна архитектурна среда в училищата и детските градини на територията на община Горна Оряховица;
- ✓ изграждане на достъпна архитектурна среда в обществени сгради и такава в откритите обществени пространства;
- ✓ подобряване на транспортните връзки между съставните селища и общинския център;
- ✓ подобряване на медицинското обслужване и в частност – в съставните селища на общината.

2.9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира подкрепата за личностно развитие като неизменна част от правото на образование и визира възможностите за осигуряване на тази подкрепа. Образователните институции и общините имат задължения, чиято цел е насочване на вниманието към всяко дете и към всеки ученик, с цел предоставяне на възможност не само за обучение, но и за личностно развитие. Предоставя се подкрепа, за чието осигуряване всички институции, имащи отношение към образованието, трябва да работят заедно и да обезпечат на детето подкрепа и развитие на личния му потенциал.

В настоящия Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица е представено състоянието на образователната мрежа в общината, както и дейностите и услугите, които се предлагат от различните институции и социални услуги, осъществяващи дейността си на територията на община Горна Оряховица. Данните са актуални към м. ноември 2018 г. Посочени са възможностите и трудностите в осъществяването на личностна подкрепа за децата и учениците в отделните институции.

Анализът на потребностите от личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица е изготвен от Общинска администрация, като са използвани данни, предоставени от училищата и детските градини, Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН), Дирекция „Социално подпомагане” – Горна Оряховица.

Раздел Б:

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица

3. Описание на предизвикателствата

Приобщаващото образование предполага всички деца или ученици в една образователна институция, независимо от техните силни или слаби страни, в която и да било област, да станат част от общността. Те са приобщени в усещането си за принадлежност към другите деца, ученици, учители и непедagogически персонал. Приобщаването не се отнася само до обучение на деца и ученици с увреждания, то се отнася до създаване на качествени условия за обучение на всички деца и ученици. Приобщаването означава насърчаване на участието на всички деца и възрастни. То означава също да бъде подкрепена образователната институция, за да отговори на различния опит на децата или учениците, на техните различни интереси, знания и умения.

През последните години училището е поставено пред нелеката задача да се учи да приобщава. Тези години на усилия показаха, че не е достатъчно децата физически да се преместят в общообразователно училище, за да се чувстват приобщени към общността и връстниците си. Нещо повече, различието в класната стая, постави въпроса как всички деца да получат качествено образование. Процесът на приобщаване не може да бъде самотно усилие на отделни учители или директори, а е политика и кауза на цялото училище.

Предизвикателство, пред което са изправени учителите, които искат да бъдат наистина приобщаващи, е как да уважават и да се отнасят към различията по начин, който да включва всички ученици, а не да ги изключва от обичайни ежедневни дейности, които се случват в класната стая. И все пак, посрещането на това предизвикателство поставя висок стандарт за приобщаваща практика, тъй като насочването на наличните ресурси на преподаването, така че те да обхванат всички ученици, е комплексен и сложен педагогически процес. Той изисква промяна в преподаването от подход, който работи за повечето ученици, и друг, паралелен подход, който работи за различните ученици, изпитващи трудности, към единен подход, който включва развитието на цялата общност от ученици и който се характеризира с възможности за обучение, достъпни за всички, така че всеки един от учениците да може да участва в училищния живот.

Държавният образователен стандарт за приобщаващо образование (ДОСПО) поставя на по-високо ниво взаимоотношенията в училище, защото приобщаващото образование е преди всичко отношение. Всяко училище има опит и вътрешни механизми за помагане, но те бяха преди всичко интуитивни и разчитаха на отношението на учителите и работещите в него. Сега този опит се подрежда през призмата на роли и отговорности в училището, без да изгуби от живата връзка с децата и между участниците. ЗПУО, както и ДОСПО към него дават ориентири за практиката във всяка детска градина и всяко училище, така че приемането, ученето и участието на всички деца в училище да са възможни.

Необходимо е образователните институции да имат обща политика и регламенти за разпознаване и осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата. Тази политика би следвало да включва и въвличане на учителите в изготвянето на индивидуалната програма на децата, които получават ресурсна подкрепа.

Община Горна Оряховица е изправена и пред следните предизвикателства в сферата на подкрепата за личностното развитие на децата и учениците:

- осигуряване на достъп на всяко дете и ученик до детска градина или училище в близост до неговото местоживееене и предвид правото му на качествено образование;
- гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на обучението и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, центърът за подкрепа процеса на приобщаващото образование, детето, ученикът, семейството и общността;
- повишаване квалификацията на педагогическите кадри в детските градини и училища на територията на община Горна Оряховица за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

4. Стратегически цели

• **Стратегическа цел 1:** Изграждане на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда за обучение и предоставяне на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността;

• **Стратегическа цел 2:** Осигуряване качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици;

• **Стратегическа цел 3:** Развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно прилагане на целите, принципите, подходите и процедурите, заложи в нормативната уредба на приобщаващото образование;

• **Стратегическа цел 4:** Подобряване на материалните условия и достъпността на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите от предучилищното и училищното образование;

• **Стратегическа цел 5:** Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на децата и учениците;

• **Стратегическа цел 6:** Подобряване на сътрудничеството с гражданското общество и подобряване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.

5. Мерки и дейности за постигане на стратегическите цели

5.1. Мерки и дейности към Стратегическа цел 1

5.1.1. Оценяване на индивидуалните потребности от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и насочване към обща и/или допълнителна подкрепа:

5.1.1.1. Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и 22 от Наредба за приобщаващото образование с цел превенция на обучителните затруднения у децата и учениците;

5.1.1.2. Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 години в подготвителните групи, с цел установяване на готовността им за училище, като се отчита тяхното физическо, познавателно, езиково, социално и емоционално развитие;

5.1.1.3. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и половина от педагогическите специалисти в детските градини, съгласно глава втора, раздел I на Наредба за приобщаващото образование, което включва три аспекта:

- ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности;

- определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език;

- идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.

5.1.1.4. Определяне на необходимия брой часове за ресурсно подпомагане и/или работа с други специалисти – психолог, логопед, рехабилитатор, сензорен терапевт предвид степента и вида увреждане на конкретното дете/ученик.

5.1.2. Прилагане на ефективни методи и подходи в работата с децата/учениците с обучителни затруднения в детските градини и училищата, във формите за общата подкрепа за личностно развитие:

5.1.2.1. Организиране в училищата на допълнителни обучения по учебни предмети, консултации по учебни предмети;

5.1.2.2. Организиране в училищата и детските градини на логопедична работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения;

5.1.2.3. Организиране в детските градини и училищата на възпитателна работа, която ефективно да съчетава груповите и индивидуални форми на педагогическо общуване;

5.1.2.4. Развиване на умения за учене чрез преживяване, за да могат да се формират у децата и учениците умения, като – личностно развитие /позитивна АЗ-концепция/, самопознание, самоосъзнаване и съзнателни избори, лични ценности и качества;

5.1.2.5. Използване на атрактивни методи, подходи и техники в процеса на обучение на децата и учениците с цел ранно формиране на ефективни социални умения и гъвкавост в междуличностните взаимоотношения;

5.1.2.6. Осигуряване на допълнителна подкрепа и ресурс за децата и учениците, които не покриват минимума от знания и компетентности за съответната група/клас, като начин за достойно обучение и участие в тяхната образователна и социална среда, съобразно техните възможности.

5.1.3. Организиране в образователните институции на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в съответствие с новата нормативна уредба - разяснителни дейности, подготовка, прилагане на нормативната уредба, развитие на практиките:

5.1.3.1. Създаване в училищата и детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете и ученик, за което ще се извършва оценка на индивидуалните потребности и ще се предоставя допълнителна подкрепа;

5.1.3.2. Взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦПППО, във връзка с одобряване или не одобряване необходимостта от предоставяне на допълнителна подкрепа, извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи;

5.1.3.3. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП и изготвяне на седмично разписание, съобразено с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят / класният ръководител, съвместно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето, детето и неговите родители, изготвят индивидуална учебна програма, съгласуват начините и формите на обучение;

5.1.3.4. Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП;

5.1.3.5. Прилагане на ефективни педагогически и психологически стратегии, методи и подходи за работа с деца/ученици с езиково-говорни разстройства, хиперактивност и дефицит на внимание, разстройства от аутистичния спектър и емоционално-поведенчески разстройства;

5.1.3.6. Осигуряване на психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания на децата и учениците със СОП;

5.1.3.7. Насочване на деца и ученици със специални образователни потребности, които да се обучават в център за специална образователна подкрепа или в специални групи, за които са изчерпани възможностите за обучение в общообразователно училище, в условията на чл. 194 от ЗПУО;

5.1.3.8. Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас. включително и професионална подготовка за учениците със СОП;

5.1.3.9. Съвместни кампании и дейности със социалните услуги в общността, както и повишаване на капацитета и компетенциите на работещите в тях.

5.1.4. Съвместни дейности на детските градини и училищата с други компетентни институции за превенция и адекватни реакции при прояви на насилие, агресия и тормоз от и спрямо децата/учениците:

5.1.4.1. Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата;

5.1.4.2. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове;

5.1.4.3. Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие, агресия и тормоз, техники за тяхното преодоляване;

5.1.4.4. Училищата и детските градини да разработват, според своята специфика, дейности по превенция и интервенция въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката (чл. 40, ал. 3 от Наредба за приобщаващото образование);

5.1.4.5. Провеждане на превантивни кампании срещу различните форми на насилие, агресия и тормоз в образователните институции в цялата община:

- Отбелязване на Деня за борба с тормоза в училище - Ден на розовата фланелка. Денят се отбелязва последната сряда на месец февруари;
- Провеждане на училищни кампании, целящи намаляване на агресията;
- Промотиране на събития, насочени към утвърждаването на общочовешки ценности.

5.1.4.6. Организиране на спортни събития, дейности и мероприятия, които да съчетават спорта с културата и образованието за утвърждаването на принципи, като толерантност, социална отговорност и уважение към другия;

5.1.4.7. Прилагане на стратегии, методи и техники за справяне с конфликтни ситуации, с прояви на насилие и тормоз в общообразователните институции;

5.1.4.8. Прилагане на ефективни форми и методи за комуникация между детската градина/училището и семейството;

5.1.4.9. Използване на методите на арт-терапията за деца и ученици с проблемно поведение и техните родители;

5.1.4.10. Въвеждане в образователните институции ролята на медиатор при решаване на конфликти в училище като начин за въздействие върху вътрешната мотивация на децата и учениците;

5.1.4.11. Въвеждане в училищата на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация;

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

5.1.4.12. Обобщаване и анализ на данни на общинско ниво за наложените санкции на учениците по класове и видове санкции за учебна година след писмен доклад от директорите на училища;

5.1.4.13. Повишаване на информираността на родителите относно изискванията на Наредбата за приобщаващото образование за отсъствията на учениците от учебни занятия и ролята на родителите в процедурите по налагане на санкции;

5.1.4.14. Подобряване на институционалния капацитет за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици;

- Оперативен обмен на информация между училищата, Детска педагогическа стая, Отдел за закрила на детето към АСП.

5.1.4.15. Използване на възможностите на програмите на детските градини и училищата по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование да определят и утвърждават спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности;

5.1.4.16. Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане от училищата на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др., организиране на обучения на връстници от връстници:

- Педагогическа и психологическа подкрепа на деца и ученици, допуснали агресивно поведение и за такива, които са били жертва на агресия чрез училищните психолози, педагози и психолози, работещи в ЦПЛР и ЦОП;
- Разширяване на дейността на работещия като помощен орган на МКБППМН Център за превантивна възпитателна работа и обществена подкрепа;
- Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, при възникнал случай – чрез незабавна реакция на мултидисциплинарен екип на местно ниво, който реагира незабавно при сигнал за дете, жертва на насилие или риск от насилие и при кризисна интервенция.

5.1.4.17. По-тясна връзка и сътрудничество с МКБППМН, формални и неформални младежки организации.

5.1.5. Осигуряване на възможности за разнообразна личностна изява на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране:

5.1.5.1. Организиране на училищно и общинско ниво на спортни празници, съвместно с деца и ученици със СОП;

- Училищни спортни празници;
- „Фамилатлон в Горна Оряховица” - семейство, спорт, екологичен начин на живот;
- „Празник на знанието“ - образователни игри със състезателен характер, с ученици от училищата, насочени към здравословния начин на живот;
- Лекоатлетическа щафета - обиколка на Горна Оряховица.

5.1.5.2. Организиране на игри на открито за деца със СОП и техни връстници;

5.1.5.3. Организиране на кулинарни празници и състезания - на класно, училищно или общинско ниво;

- Училищни, тематично-кулинарни състезания;
- „Празник на знанието“ - образователни игри със състезателен характер, с ученици от училищата, насочени към здравословния начин на живот.

5.1.5.4. Организиране на театрални групи, вкл. и по кукловодство и представяне на продукцията пред местната общност;

5.1.5.5. Организиране на културни събития в общините с участието на деца и ученици, които да представят своите таланти.

- Включване на деца и ученици в публичните прояви в духовната сфера по календарния план на Община Горна Оряховица.

5.1.6. Дейности на образователните институции и общината за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците. Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците:

5.1.6.1. Прилагане на гъвкави форми за работа с даровити деца и ученици;

5.1.6.2. Организиране на летни клубове по интереси за деца от 8 до 18 години (временно действащи групи през ваканциите по чл. 32, ал. 1, т. 3 от Наредба за приобщаващото образование);

- Сезонни дейности на Центъра за подкрепа за личностно развитие.

5.1.6.3. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби, съобразно чл. 130 от Наредба за приобщаващото образование:

- осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изяви дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби;

- осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи;

- осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област - науки, технологии, изкуства, спорт;

- осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви - състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други;

- осигуряване на възможности за включване в програми и проекти.

5.1.6.4. Подкрепа за талантливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изяви дарби:

- Общинска Програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изяви дарби.

5.1.6.5. Учредяване на морални и материални награди за децата и учениците на училищно и общинско ниво при:

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието;

- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;

- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности, както и за утвърждаване на европейските ценности и сближаването на европейските народи:

- Награда „Млада Горна Оряховица” съгласно Наредбата за званията, наградите и отличията на Община Горна Оряховица;
- Награди „Вестители на доброто“ - инициатива на МКБППМН.

5.1.6.6. Използване в педагогическото общуване на положително вербално поощрение за успехи или за подходящо поведение, както и похвали, които са специфични за показаното поведение;

5.1.6.7. Развитие на уменията на педагогическите специалисти да прилагат техники за даване на позитивна обратна връзка към децата и учениците.

5.1.7. Дейности по кариерно ориентиране и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие:

5.1.7.1. Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии;

5.1.7.2. Организиране на дни на кариерното ориентиране;

5.1.7.3. Провеждане на седмица на професиите (напр. открита сцена, където ученици от различни професии да предложат различни дейности по изучаваните професии);

5.1.7.4. Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, училищно настоятелство, обществен съвет - на училищно и общинско ниво;

5.1.7.5. Представяне пред учениците със СОП и техните родители на възможностите, които училищата предлагат за тяхното професионално образование;

5.1.7.6. Организиране на дискусии с родителите и подлежащите на задължително образование с цел продължаване на образованието им в средни училища.

5.1.8. Предотвратяване на напускането на училище и ефективно включване на отпаднали ученици обратно в образователната система:

5.1.8.1. Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, като се извършва оценка на рисковите фактори за развитието и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда, и се създава план за краткосрочна допълнителна подкрепа;

5.1.8.2. Водене на регистър на децата и учениците в риск от отделилите за закрила на детето към съответната дирекция „Социално подпомагане“;

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

5.1.8.3. Проучване от отделите за закрила на детето към съответната дирекция „Социално подпомагане“ на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства;

5.1.8.4. Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;

5.1.8.5. Годишен анализ на общинско ниво на процесите по напускане и реинтегриране на ученици в образователната система след писмен доклад от директорите на детски градини и училища;

5.1.8.6. Благотворителни акции за ученици в социален риск от изключване - благотворителни и доброволчески дейности от ученици;

5.1.8.7. Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден;

5.1.8.8. Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени;

5.1.8.9. Кампания против ранните бракове.

5.1.9. Използване на възможностите на Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование:

5.1.9.1. Разширяване на възможностите за включване на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование, с цел изграждане на знания, умения и нагласи, необходими през целия живот - въвеждане на учебен предмет, свързан с промоция на здравето;

5.1.9.2. Въвеждане на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование във всички части на учебния план и начини и форми посочени в глава трета на Наредба 13, включително и в предучилищното образование;

5.1.9.3. Съвързване на програмите на училищата и детските градини по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование по чл. 15. ал. 4 от Наредба 13 с целите и ценностите на приобщаващото образование като:

- гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище, най-близо до неговото местоживеене и на правото му на качествено образование;

- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат при ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището, нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

5.1.9.4. Подобряване на връзките и взаимоотношенията на учебните и детски заведения със здравните специалисти в малките населени места и с общности от компактно население в социален риск.

5.1.10. Стимулиране на дейности и изяви на учениците, свързани със заниманията по интереси.

5.1.10.1. Организиране и провеждане на междуинституционални дейности и изяви, включително състезания, концерти и други, с учениците, които участват в заниманията по интереси, от две и повече училища на територията на общината и/или областта;

5.1.10.2. Организиране и провеждане на посещения на културно-исторически и природонаучни обекти, музеи, библиотеки и други институции, публични и стопански организации и други;

5.1.10.3. Организиране и провеждане на занимания по интереси, дейности и изяви, които насърчават играта на шах.

5.2. Мерки и дейности към Стратегическа цел 2

5.2.1. Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие:

5.2.1.1. Разширяване на психологическото обслужване на потребностите на децата и учениците и на обхвата на училища и детски градини, в които с децата и учениците работят педагогически съветници и психолози в изпълнение на чл. 4, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование и чл. 11 и 12 от Наредба № 12 за професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

5.2.1.2. Съдействие за осигуряване на необходимия брой логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и учители на деца с нарушено зрение в изпълнение на чл. 4, ал.4 от Наредба за приобщаващото образование и чл. 13 и 14 от Наредба № 12 за професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

5.2.1.3. Взаимодействие между образователните институции за съвместно ангажиране на специалисти;

5.2.1.4. Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочно допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП по начините, определени от нормативната уредба - назначени в училището и в детската градина от РЦПППО съобразно чл. 283, ал. 3 до 7 от ЗПУО, чл. 72, 124 и 129 от Наредба за приобщаващото образование;

5.2.1.5. Назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката (чл. 114 от Наредба за приобщаващото образование);

5.2.1.6. Използване на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги делегирани от държавата дейности в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.

5.2.2. Повишаване квалификацията и компетентностите на педагогическите специалисти за идентифициране на индивидуалните потребности, с цел предоставяне на обща и допълнителна подкрепа:

5.2.2.1. Осигуряване на обучения на членовете на ЕПЛР в детските градини и училищата с методиките за оценяване на децата и учениците, съгласно чл.74 от НПО;

5.2.2.2. Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на личностно подкрепа;

5.2.2.3. Обучение на класни ръководители за ефективно изпълнение на специфичните допълнителни професионални задължения;

5.2.2.4. Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“ за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП;

5.2.2.5. Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности;

5.2.2.6. Включване на квалификационен компонент, където това е възможно, в проекти на училищно и общинско ниво.

5.2.3. Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини по чл. 7 от Наредбата за приобщаващото образование:

5.2.3.1. Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща подкрепа за личностно развитие на дете/ученик;

5.2.3.2. Предоставяне на карта за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик;

5.2.3.3. Подкрепа на учителите за диференцирането на подходи за обучение, които дават различни възможности за групиране на потребностите на учениците и насочване на общата и допълнителната подкрепа в най-голямо съответствие с тях;

5.2.3.4. Обучение на педагогическите специалисти в детските градини за извършване на ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения по чл. 8, ал. 3, т. 1 от Наредбата за приобщаващо образование. Наблюдение и методическа подкрепа от страна на РЦПППО на ранното оценяване (нормативно основание - чл. 11 от Наредбата за приобщаващо образование);

5.2.3.5. Консултиране по конкретни казуси.

5.2.4. Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики:

5.2.4.1. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти - на училищно и общинско ниво;

5.2.4.2. Сътрудничество и представяне на опита на неправителствени организации в прилагането на терапевтични методи и подходи към деца със СОП.

5.2.5. При възможност привличане на образователни медиатори.

5.3. Мерки и дейности към Стратегическа цел 3

5.3.1. Развитие на капацитета на училищата и детските градини за успешно прилагане на новата нормативна уредба:

5.3.1.1. В изпълнение на чл. 6 от Наредба за приобщаващото образование детските градини и училищата включват в годишните си планове дейности, срокове и отговорници за предоставяне на подкрепа за личностно развитие и изготвят обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование;

5.3.1.2. В изпълнение на чл. 7 от Наредба за приобщаващото образование директорите на детските градини и училищата определят координиращ екип в институцията в началото на всяка учебна година. Ролята на координиращият екип е да организира и координира процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие;

5.3.2. Създаване и укрепване на капацитета на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности.

5.3.3. Възлагане от страна на общината на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици по реда на чл. 198, ал. 1, ал. 2 и 3 или чл. 283, ал. 6 от ЗПУО:

5.3.3.1. Използване кадровия ресурс на доставчиците на социални услуги за обезпечаване на допълнителната подкрепа за личностно развитие;

5.3.3.2. Психосоциална рехабилитация на деца и ученици в ЦОП.

5.4. Мерки и дейности към Стратегическа цел 4

5.4.1. Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда:

5.4.1.1. Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини - рампи, асансьори и др.;

5.4.1.2. Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;

5.4.1.3. Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със СОП.

5.4.2. Подобряване на достъпната физическа среда в образователните институции като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците, чрез изпълнение на нормативно определените елементи на физическата достъпност.

5.4.3. Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания:

5.4.3.1. Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали;

5.4.3.2. Обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух, с достатъчна осветеност, която да позволява детето или ученикът свободно да отчита по устните на учителя;

5.4.3.3. Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и специализирани кабинети;

5.4.3.4. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други);

5.4.3.5. Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина;

5.4.3.6. Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата.

5.4.4. Осигуряване на транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или ЦПЛР.

5.4.5. Организиране на необходимите улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.

5.5. Мерки и дейности към Стратегическа цел 5

5.5.1. Регионалното управление на образованието след края на учебната година обобщава докладите от детските градини и училищата за състоянието на процеса на приобщаващото образование и предоставя информацията на областния управител и на органите на местното самоуправление.

5.5.2. Създаване на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на Отдела за закрила на детето от страна на училищата и детските градини.

5.5.3. Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със СОП:

5.5.3.1. Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП - консултиране с психолози, логопеди, социални работници, провеждане на тренинги и др.;

5.5.3.2. Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация;

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

5.5.3.3. Привличане и използване ресурса на родителите за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие - включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, финансов, емоционален ресурс и т.н.;

5.5.3.4. Прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса;

5.5.3.5. Провеждане на срещи с родителите/настойниците на децата и учениците с екипа за подкрепа за личностно развитие, с оглед предоставяне на актуална информация за състоянието на ученика, включително актуални медицински документи при наличие на такива, както и други документи с цел извършване на обективна оценка на образователните потребности от екипа от специалисти;

5.5.3.6. Подкрепа за назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция;

5.5.3.7. Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най-благоприятна възможност за образование;

5.5.3.8. Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени врати” в ДГ/училище за посещение на родители;

5.5.3.9. Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им (консултации, допълнително обучение, форми за извънкласни и извънучилищни дейности);

5.5.3.10. Работа с родителите/настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище;

5.5.3.11. Осигуряване на адекватна и достатъчна информация за родителите за процеса на приобщаващото образование на институционалните сайтове.

5.5.4. Работа с родителите на деца и ученици с изяви дарби:

5.5.4.1. Консултиране на родителите на деца с изяви дарби и насочване към специалисти за развитие на детето;

5.5.4.2. Създаване и поддържане на информация на сайта на община Горна Оряховица с подробна информация за институции, специалисти, форми (конкурси, пленери, олимпиади, школи, клубове и пр.), насочващи към развитие на дарби и таланти;

5.5.4.3. Разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изяви дарби, специалисти в различните сфери на развитие и общински програми и мерки за стимулиране на деца с изяви дарби;

5.5.4.4. Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и талантливи деца.

5.5.5. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие.

5.5.6. Взаимодействия между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането от училище. Обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици чрез:

5.5.6.1. Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск, ученици в неравностойно положение и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото;

5.5.6.2. Провеждане на тематични игри и беседи от ученици в горен курс на ученици в начален и среден курс;

5.5.6.3. Използване на пълния потенциал на наставничеството за работа с ученици, застрашени от отпадане от образователната система;

5.5.6.4. Развитие на целодневна организация на учебния процес, като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;

5.5.6.5. Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане;

5.5.6.6. Приобщаване на отделите „Закрила на детето“, МКБППМН и Детска педагогическа стая за съвместни действия по предотвратяване на отпадането, както и за приобщаване на ученици в риск.

5.6. Мерки и дейности към Стратегическа цел 6

5.6.1. Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности:

5.6.1.1. Провеждане на разяснителни кампании, чрез които да се даде яснота за начина, по който протича процеса на приобщаване, неговият смисъл и ефект за всички деца. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност;

5.6.1.2. Организиране на училищни срещи с родителите в детските градини и училищата с цел родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми“ деца;

5.6.1.3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания;

5.6.1.4. Промяна на нагласите в училищата и детските градини, в които да възприемат индивидуалните различия между децата като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем;

5.6.1.5. Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

5.6.2. Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за

обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование:

5.6.2.1. Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система;

5.6.2.2. Информационни материали и кампании за разясняване на възможностите на разнообразните форми на обучение;

5.6.2.3. Подобряване на информираността на семействата относно организацията и необходимите документи за образованието на децата при напускане на страната и завръщане от чужбина.

5.6.3. Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, кампании, партньорски проекти:

5.6.4. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора със средно и висше образование от етническите общности за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система

6. Ключови индикатори за постигане целите на областната стратегия

Постигането на целите, заложи в Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица, може да бъде измерено чрез следните ключови индикатори:

- Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП;

- Брой педагогически специалисти, участвали в краткосрочни обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;

- Брой институции със значително подобрене на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрити кабинети и др.;

- Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози;

- Брой преобразувани институции;

- Брой отпаднали деца и ученици от системата на предучилищното и училищното образование.

Раздел В: Координация и публичност

7. Координация на стратегията

Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица е приета въз основа на Областната стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново, в изпълнение на чл. 197 от ЗПУО. Общинската стратегия се приема от Общински съвет Горна Оряховица с период на действие от две години. За изпълнението на общинската стратегия ежегодно до 30 април, Общински съвет Горна Оряховица приема годишен план на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Този план се приема по предложение на кмета на общината след съгласуване с Регионално управление на образованието – Велико Търново.

8. Комуникационна програма

Политиката за предоставяне на информация до обществеността е важно условие за ефективното реализиране на Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица. Обществеността трябва да получи пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни събития и изяви, които ще осигурят нейната публичност по време на реализация.

8.1. Цели и задачи на комуникационната програма

Целта на комуникационната програма е да популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите, положителните ефекти и резултатите от изпълнението на Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2018-2019). Тя се основава на следните **принципи**:

- **Прозрачност** – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по Общинската стратегия;
- **Координация** с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;
- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Общинската стратегия;
- **Широко междуобщинско и междусекторно партньорство**, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен;
- **Достъпност на информацията** – достигане на комуникиращата информация до най-голям брой заинтересовани лица.

Конкретните задачи са:

- Да осигури подкрепа по целите, мерките и дейностите, както и привличане подкрепата на всички заинтересовани страни за постигане на целите на Общинската стратегия за

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019-2020);

- Да привлече общественото внимание и да повиши чувствителността на обществото към потребностите на децата и учениците, техните проблеми и възможности за решаването им;

- Да популяризира принципите и посланията на Общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Мерки:

- Информирание на местната общност и всички заинтересовани страни за Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019-2020);

- Популяризиране на институциите на местно и национално ниво, които са ангажирани с подкрепата за личностното развитие на децата и учениците на територията на община Горна Оряховица;

- Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение.

Целевите групи на комуникационната стратегия са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;
- Териториални структури на държавните органи и институции;
- Неправителствени организации и граждански инициативи;
- Приоритетни целеви групи на областната стратегия;
- Лидери на общественото мнение;
- Медии;
- Широката общественост.

Включването на партньорите предвижда делегиране на информационни и комуникационни функции на партньорите по изпълнение на Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019-2020) – училища, детски градини, институции, работещи с деца и ученици. При изпълнението на стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни.

Механизмите и подходите, които ще се прилагат при изпълнението на комуникационната програма включват:

- Създаване на устойчива информационна среда чрез ефективно използване на различни начини и форми за комуникиране и промотиране на Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019-2020): PR, социологически и политологически инструментариуми, изграждане на идентичности, реклама;

- Установяване на приемливи норми и параметри на взаимоотношения между участниците в комуникационния процес – всички заинтересовани страни от изпълнението на стратегията;

- Оптимален избор на агенти на влияние, които ще бъдат включени като медиатори в комуникационния процес и ще работят в партньорство с медиите;
- Изграждане на адекватна и възпроизвеждаща се информационна среда чрез:
  - Подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
  - Търсене на отзвук и обратна връзка от разпространената информация;
  - Преместване на възможности за коригиращи действия;
  - Прецизен избор на отделните информационни фрагменти и разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията.

Основни комуникационни техники. Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез интернет и информационни материали и работа с партньори.

➤ **Директна комуникация** цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати.

➤ **Комуникация чрез медии.** Важно е редовното и системно предоставяне на информация относно изпълнението на Общинската стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019-2020) чрез:

- пресконференции, брифинги и съобщения за медиите;
- неформални работни срещи на водещи редактори с екипа, изпълняващ стратегията;
- изготвяне на програми от електронни медии с национално покритие за разпространяване на информация относно популяризиране на целите и мерките на областната стратегия.

➤ **Комуникация чрез интернет и информационни материали.** Поддържане и актуализиране на информацията за Общинската стратегия на интернет страницата на Община Горна Оряховица. Разработване и публикуване на тематични информационни материали, съобразени с целите и мерките на общинската стратегия.

8.2. Изпълнение на комуникационната програма

Тази функция следва да бъде изпълнявана от експерта, ангажиран с осъществяване на дейностите по връзки с обществеността в Общинска администрация Горна Оряховица.

Задачи и отговорности на експерта за връзки с обществеността за реализирането на комуникационната програма:

- Участва в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма;
- Координира изпълнението на заложените дейности в комуникационната програма;
- Организира информационни срещи за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма.

Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в община Горна Оряховица (2019 – 2020)

- Въвлича всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Горна Оряховица (2019 – 2020) чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали;

- Организира брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма;

- Следи за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

Дейности:

- Системно и периодично подаване на достатъчна информация в общественото пространство и прецизен избор на отделните информационни фрагменти, разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията;

- Търсене на обратна връзка от разпространената информация и предвиждане на възможности за коригиращи действия;

- Редовно организиране на брифинги, пресконференции, публикации в медиите за запознаване на заинтересованите страни и широката общественост с текущите дейности от Стратегията;

- Публикации на информационни материали и разпространението им в уеб-пространството за текущите дейности от Стратегията;

- Организиране на семинари и дискуссионни форуми с участието на представители на заинтересовани страни;

- Перманентни ПР кампании по приоритетите на областната стратегия;

- Изработване на информационни и комуникационни материали и периодичното им актуализиране.